

časopis

ZEMĚDĚLSKÁ PÔDOHOSPODÁRSKA ŠKOLA

7

BŘEZEN 2016
78. ROČNÍK

TROCHU HISTORIE HOSPODAŘENÍ

ŠKOLNÍ EKOLOGICKÁ ZAHRADA – ŽIVÁ
LABORATOŘ

O HISTORII MENDELOVY UNIVERZITY V BRNĚ

NOVÝ VÝZKUMNÝ PROJEKT PRECIZNÍHO
ZEMĚDĚLSTVÍ

ROZHOVOR S ING. JOSEFEM ROZMANEM

VÝSTAVA ŘEMESLA 2016 V LYSÉ NAD LABEM

Informace o vzdělávání, poradenství a rozvoji venkova
Informácie o vzdelávaní, poradenstve a rozvoji vidieka

Obsah

Contents

	O historii Mendelovy univerzity v Brně Snahy o zřízení vysokého zemědělského učení v Brně sahají až do roku 1863	3
	ToL: Chuť života, zdravé regionální potraviny ve školách Zemědělská olympiáda žáků středních škol Školní ekologická zahrada – živá laboratoř Projekt spolufinancovaný Regionálním operačním programem Střední Čechy	4 4 5
	Trochu historie hospodaření	5
	Výstava Řemesla 2016 v Lysé nad Labem veletrh středních odborných škol Memorandum není pro AF MENDELU jen formalita Cukrářský úspěch Moniky Ťahůňové Vítězem 9. ročníku soutěže O cenu ústředního ředitele SVS jsou středoškoláci z Košic	7 10 12 12
	Nový výzkumný projekt precizního zemědělství propojí optimalizaci hnojení pro stabilní výnosy plodin s ochranou vod Práce je nejlepší prostředek k tomu, abychom milovali život! Rozhovor s Ing. Josefem Rozmanem A zapomínat se nemá Národní zemědělské muzeum Praha připravilo novou expozici rybářství Výstavy a veletrhy duben-květen 2016	13 14 15 16 17
	Z cesty k vrcholné vědecké zemědělské instituci u nás XII. část Česká akademie zemědělských věd	18
	The history of the Mendel University in Brno Efforts to establish an agricultural university in Brno dates back to the year 1863.	3
	Taste of Life, regional healthy food in schools Agricultural Olympic Games of secondary school pupils School ecological garden – a living laboratory Project co-financed by the Regional Operational Programme Central Bohemia	4 4 5
	Some history of farming	5
	Crafts Exhibition 2016 in Lysa nad Labem Fair of secondary vocational schools The Memorandum is not just a formality for AF MENDELU A confectionery success Monica Ťahůňová The winner of the 9th annual Award of the Director General of the JRC are high school students from Kosice	7 10 12 12
	A new research project of precision agriculture connects optimization of fertilizer stable yields of crops with water protection The work is the best means for us to love life! Interview with Ing. Joseph Rozman The history of agricultural education The National Museum of Agriculture Prague they prepared a new exhibition Fisheries Exhibitions and trade fairs April-May 2016	13 14 15 16 17
	Notes from the road to top agricultural scientific institution in the country Part XII Czech academy of agricultural sciences	18

Časopis vychází jednou za měsíc podle školního roku; číslo 7, ročník 78, vyšlo v březnu 2016

Časopis vydává

Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Mánesova 1453/75, 120 00 Praha 2, tel.: +420 222 000 381, e-mail: sladek.pavel@uzei.cz
spolupracuje s Agroinstitútem Nitra, štátny podnik, Akademická 4, 949 01 Nitra, tel.: +421 377 721 802, e-mail: Zuzana.Horvathova@agroinstitut.sk
www.zemedelskaskola.cz

O historii Mendelovy univerzity v Brně

Snahy o zřízení vysokého zemědělského učení v Brně sahají až do roku 1863. Teprve vznik samostatné Československé republiky umožnil jejich naplnění. Vysoká škola zemědělská v Brně (VŠZ) byla zřízena zákonem 24. července 1919 a nabízela dva obory – hospodářský a lesnický.

Pro zrod školy měla zásadní význam přeměna táborské hospodářské akademie ve vysokou školu, její přeložení do Brna a umístění v novostavbě Zemského ústavu nevidomých v Brně-Černých Polích. V roce 1923 byl škole přidělen pro lesnický obor Školní lesní statek v Adamově. O dvě léta později získala pro potřebu studia zemědělských inženýrů Školní zemědělský statek v Žabčicích. Po uzavření českých vysokých škol 17. listopadu 1939 se na VŠZ pod německou komisařskou správou prováděl aplikovaný výzkum. V roce 1950 byly oba obory zrušeny – vznikly Zemědělská fakulta a Lesnická fakulta. Pro potřeby zahradnického studia byl v roce 1951 zřízen Školní zahradnický statek v Lednici na Moravě.

Padesátá léta přinesla časté reorganizace československého zemědělského, lesnického a veterinárního vysokého školství. První vlna proběhla v roce 1952. Zemědělská fakulta byla rozdělena na Agronomickou a Zootechnickou a zrušená Vysoká škola veterinární v Brně (přeměněná na

zřízena Provozně ekonomická fakulta. Příznivá politická atmosféra umožnila v roce 1969 návrat Veterinární fakulty na obnovenou Vysokou školu veterinární v Brně.

Vyčleněním zahradnických oborů z Agronomické fakulty vznikla v roce 1985 Zahradnická fakulta v Lednici na Moravě, čímž bylo naplněno čtyřicetileté úsilí o její existenci. V návaznosti na společensko-hospodářské přeměny po listopadu 1989 byla v letech 1992–1995 provedena transformace školy a školních statků. Po dobudování oboru dřevařského inženýrství se v roce 1993 změnil název Lesnické fakulty na Fakultu lesnickou a dřevařskou. V roce 1995 se VŠZ přihlásila k odkazu světoznámého genetika G. J. Mendela přejmenováním na Mendelovu zemědělskou a lesnickou univerzitu. K zajištění kontinuálního zvyšování kvalifikace byl v roce 2003 zřízen Institut celoživotního vzdělávání. V roce 2008 byla ustavena Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií. V roce 2010 došlo k další úpravě názvu na Mendelovu univerzitu v Brně. Ke sladování pracovního a rodinného života zaměstnanců byla v roce 2013 zřízena Mateřská školka Hrášek.

PhDr. Alena Mikovcová,

Univerzitní archiv Mendelovy univerzity v Brně ✨

Mendelova univerzita v Brně

UNIVERZITA
S DEVADESÁTIPĚTILETOU TRADICÍ

Mendelova
univerzita
v Brně

ní v Brně (přeměněná na Veterinární fakultu) byla připojena k VŠZ. Na Vysokou školu stavitelskou v Brně byla převedena Lesnická fakulta, která se však v roce 1956 vrátila do svazku VŠZ. K druhé vlně restrukturalizace došlo v roce 1959. Byla zrušena Zootechnická fakulta a z ní vytvořený zootechnický obor přesunut na Agronomickou fakultu. Současně byla

TOL
the Taste Of Life

Lifelong
Learning
Programme

ToL: Chuť života, zdravé regionální potraviny ve školách

Vážená paní, vážený pane,

rád bych Vás pozval na seminář, který je určen pro **pracovníky ve školních jídelnách, zaměstnance škol, studenty, rodiče žáků, lokální producenty** atd. Projekt je zaměřen na **kombinaci zdravých a regionálních potravin ve školách** ve vazbě na vzdělávací program. Dětství a dospívání představuje kritické období pro diety s vysokou nutriční hodnotou, protože psychologická potřeba živin je vysoká vzhledem k energetické potřebě. Kromě toho mnoho základních stravovacích návyků a vzorců chování je vyvinuto tak, že přetrvávají do dospělosti.

Školy mohou poskytnout významnou příležitost pro prevenci, protože mají k dispozici nejúčinnější metodu, jak obsáhnout velké množství lidí včetně mládeže, zaměstnanců školy, rodin a členů komunit. Zdravé jídlo a lepší výživa by měla být jednou z hlavních priorit v každém školním programu, protože pozitivně ovlivňuje pohodu a následně zlepšuje schopnost učení a studijní výsledky.

Na seminář jsou samozřejmě zváni i Vaši kolegové z pracoviště, případně Vaši známí z tzv. odborné veřejnosti.

Předpokládané termíny: 13., 18. a 28. dubna 2016

Ústav zemědělské ekonomiky a informací
Velký sál
Slezská 7, 120 00 Praha 2

Zodpovědná osoba: Mgr. Pavel Sládek, Ph.D.
ÚZEI, Mánesova 1453/75
120 00 Praha 2

Tel.: +420 222 000 381
e-mail: Sladek.Pavel@uzei.cz
www.uzei.cz

Tento projekt je realizován za finanční podpory EU.

Zemědělská olympiáda žáků středních škol

Liberecký kraj, Regionální agrární rada Libereckého kraje ve spolupráci s Okresní agrární komorou Liberec – Jablonec nad Nisou a Střední školou hospodářskou a lesnickou ve Frýdlantě pořádají

11. ročník Zemědělské olympiády žáků středních škol

kteřá se uskuteční **ve dnech 20.–21. dubna 2016**
v areálu Střední školy hospodářské a lesnické Frýdlant, Bělíkova 1387, 464 01 Frýdlant

Soutěžní disciplíny:

1. Test znalostí z rostlinné a živočišné výroby a mechanizace
2. Jízda zručnosti kolovým traktorem s přívěsem
3. Poznávací test plodin, materiálů a plemen zvířat, odhad výměry pozemku
4. Výměna a vyvážení pneumatiky
5. Vykování skoby
6. Práce s traktorem s čelním nakladačem
7. Sedlácký víceboj (sportovně odborné disciplíny)

V daných disciplínách za každou školu soutěží dvoučlenná družstva žáků. Vyhodnocení nejlepších proběhne i v kategorii jednotlivců.

ROP
STŘEDNÍ
ČECHYINVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
SPOLUFINANCOVÁNO EVROPSKOU
UNÍ Z EVROPSKÉHO FONDU PRO
REGIONÁLNÍ ROZVOJ

Školní ekologická zahrada – živá laboratoř

Projekt spolufinancovaný Regionálním operačním programem Střední Čechy

Střední zemědělská škola a Střední odborná škola Poděbrady získaly jako příspěvkové organizace na projekt **Školní ekologická zahrada – živá laboratoř** z Evropského fondu regionálního rozvoje finanční dotaci ve výši 14 542 572,18 Kč. Tato částka činí 85 % celkových způsobilých výdajů projektu, zbývajících 3 036 398,83 Kč spolufinancoval zřizovatel školy, tedy Středočeský kraj.

Cílem projektu je zkvalitnění odborného a přírodovědného vzdělávání žáků. Prostředky jsou následující: zavedení moderních technologií do výuky, revitalizace školní zahrady, rekonstrukce stávajícího objektu, který poskytoval školní zahradě zázemí, a realizace multi-mediální přírodovědné laboratoře. Stávající zahrada a drobnochov byly přestavěny a modernizovány, proměnily ve školní ekologickou zahradu. Mimo jiné nabízí učebnu v přírodě, učebnu praktického vyučování, nové hygienické zařízení a nové výběhy pro zvířata. Jde o moderní celek pro výuku principů ekologického zemědělství v praxi. Zahrada slouží žákům i učitelům mimo zejména jako přírodní laboratoř pro výuku přírodovědných a ekologických předmětů.

Součástí projektu byla také výstavba naučné ekologické stezky, která má 12 zastavení a informuje o biodiverzitě a ekosysté-

mech v zahradě. V rámci revitalizace bylo vysázeno 120 stromů, 725 větších a 380 menších keřů, 1200 bylin, 250 vodních a mokřadních rostlin. Byly rekultivovány pěstební plochy a osety nové plochy lučních travních porostů. V ekologické zahradě se formou kompostování využívá bioodpad.

Již nyní je zřejmé, že projekt zlepší, zviditelní a rozšíří možnosti a kvalitu ekologického a přírodovědného vzdělávání nejen v SZeŠ a SOŠ Poděbrady, ale také v ostatních školách v okolí, a to v projektových dnech, které žáci a učitelé SZeŠ a SOŠ Poděbrady pro ně připraví. Revitalizovaná zahrada přinese užitek nejen školám, ale i rezidentům Poděbrad.

pod

Some history of farming Trochu historie hospodaření

In the early period of farming, when men depended upon their own muscles for energy, no great amount of wealth could be produced. The output grew larger when oxen and horses were harnessed and the energy of animal muscles could be used.

Today, farmers depend very little upon muscle power although some traditional types of hand tools remained in use for most farm work. Seeds were dropped or spread by hand. Crops were

V raných dobách zemědělství, kdy byli lidé při zajišťování energie závislí na vlastních svalech, nebylo možno vytvořit žádné velké (množství) bohatství. Výkon se zvětšil, když byli zapřaženi voli a koně a bylo možno využívat energie svalů zvířat.

Dnes farmáři závisí na svalové síle velmi málo, i když se při většině zemědělských prací stále používají některé tradiční druhy ručního náradí. Osivo se rozhazovalo nebo rozsévalo ručně. Plodiny se

cultivated and weeded with hoes. Grain was harvested with sickles, gathered up by hand and threshed with a flail. In those days every farm work took muscle and time. Today, wheat, barley, oats and rye are sown by tractor-drawn drills which deposit the seed evenly. The combine harvester cuts and threshes the grain as it moves across the field and the job is done speedily and completely.

The tractor has become a tremendous new source of energy, with its diesel-powered machine that can work tirelessly, go faster than horses and pull far greater loads. Earlier, men had tried to fit the steam engine to farm work but there was little success. With the automobiles, engineers undertook to adapt the engine to farm machinery. Within several decades tractors had replaced horses as well as most of man's manual work in the field.

On the farm, electricity has taken over hundreds of small jobs which formerly were done by hand in the house, barn or in other buildings. Electricity supplies hot and cold water for the home, heats cooking stoves, operates refrigerators, provides light wherever needed, grinds and mixes feed and runs motors for many special purposes.

The biggest job is ploughing. Tonnes of earth must be turned each year. With the traditional method a farmer walked behind a two-horse plough and turned a maximum of two acres in a ten-hour day. Now, depending on its size, the farmer's tractor will pull four, six or even more ploughs at a time. The farmer can complete his ploughing while the soil is in most suitable condition, and he can control the depth according to the needs of the soil and crop. In a day he will complete several times the area of land than was possible formerly. Then, with other tools, the farmer can quickly finish harrowing and other operations that must be done.

When the fields are ready, the farmer attaches to his tractor implements which can plant and cultivate rapidly, and distribute fertilizer if necessary.

Answer the following questions:

What was the role of the tractor in the farming history? What is the role of electricity on the farm? Why is ploughing the biggest job in farming? Are human muscles still important in farming?

Několik poznámek:

Překlad je dost obtížný hlavně při převodu celých formulací, např. „farmář může rychle provést vláčení“ není úplně dobře ani česky, ani odborně. Zkuste si sami jiná řešení. Nebo „harness“ je postroj, ale je lepší použít sloveso „zapřáhnout“.

1 ha equals 2.4 acres, or 1 acre is 0.4 hectare.

„Hundreds of jobs“ – víme, že slovo může být v angličtině podstatným jménem, přídavným, slovesem apod. Slovo s významem čísla, pokud je to číslovka, pak nemá plurál „s“ (two hundred), jako podstatné jméno však „s“ má (hundreds – stovky). A jako podstatné jméno se ve větě chová – „hundreds of jobs“.

obdělávaly a plely motykami. Obilí se sklízelo srpy, sbíralo se ručně a mlátilo cepem. Každá práce na farmě tehdy vyžadovala svaly a čas. Dnes se pšenice, ječmen, oves a žito sejí sečkami taženými traktorem, které semena ukládají rovnoměrně. Žací mlátička seká a mlátí zrno už při jízdě po poli, práce je rychle kompletně dokončená.

Traktor se stal úžasným novým zdrojem energie. Naftový motor pracuje neúnavně, pohybuje se rychleji než koně a utáhne mnohem více. Dříve se lidé snažili přizpůsobit zemědělské práci parní stroj, ale jen s malým úspěchem. S (příchodem) automobilu se inženýři zabývali přizpůsobením motoru zemědělským strojům. Během několika desetiletí traktor nahradil koně i většinu lidské práce na poli.

Na statku elektřina převzala stovky drobných prací, které se dříve v domě, ve stodole nebo v jiných budovách vykonávaly ručně. Pomocí elektřiny teče v domě horká a studená voda, hřejí kuchyňské sporáky, chladí chladnice, svítí se, kdekoli je třeba, mele se a míchá krmivo, pohánějí se motory pro řadu speciálních účelů.

Nejnáročnější prací je orba. Každý rok se musejí obrátit tuny zeminy. Při tradičním způsobu orání farmář krácel za pluhem taženým párem koní a obrátil (zoral) maximálně dva akry za desetihodinový den. Nyní – v závislosti na výkonu – farmářův traktor (u)táhne najednou čtyři, šest nebo i více pluhů. Farmář může skončit orbu, dokud je půda v nejvhodnější kondici a může regulovat hloubku (zahloubení) podle potřeb půdy a plodiny. Za den zvládne několiknásobnou plochu půdy, než to bylo možné dříve. Poté může s dalším nářadím rychle provést vláčení (kultivaci) a jiné operace, které je třeba udělat.

Když jsou pole připravena, farmář připojí k traktoru nářadí, které umí rychle vysazovat (a) obdělávat (půdu), a je-li třeba, rozmetat hnojivo.

doc. PhDr. Jaroslav Voráček, CSc. ✻

Výstava Řemesla 2016 v Lysé nad Labem

veletrh středních odborných škol

Rok se s rokem sešel a ve dnech 18.–20. února 2016 opět probíhal na Výstavišti v Lysé nad Labem už 22. ročník národní výstavy tradičních řemesel – veletrh středních odborných škol. Krajská hospodářská komora Střední Čechy – partner výstavy – pozvala základní školy (především žáky osmých a devátých ročníků a jejich rodiče) nejenom na přehlídku vzdělávacích možností, ale i na pestrý program.

Letos se na výstavě představilo 15 středních škol převážně ze Středočeského kraje. Z našich škol se zúčastnily čtyři, a to Střední zemědělská škola Brandýs nad Labem, Střední odborné učiliště potravinářské Jílové u Prahy, Česká zahradnická akademie Mělník a Střední zemědělská škola a Střední odborná škola Poděbrady.

Sympatické bylo, že návštěvníky vítali a informovali většinou sami studenti. Ve stánkových expozicích zájemce seznamovali s obory studia a dalšími aktivitami a možnostmi svých škol. Některé ústavy se chlubily vlastními výrobky, které nabídly k ochutnání i k prodeji.

Představování činnosti školy pojímali studenti různě – podle možností a nápadů, které jim umožňovalo spektrum nabízených oborů. V rámci doprovodného programu navíc studenti předstupovali na pódium před diváky – žáky základních škol – a formou komentované powerpointové prezentace je informovali, co všechno jejich škola nabízí, co mohou očekávat, jaké možnosti uplatnění budou po absolutoriu mít.

Některé školy (podle svého zaměření) zvolily hudební či taneční vystoupení, módní přehlídku, ... Všichni aktéři byli zjevně motivováni snahou upoutat, ať už budoucí zájemce a uchazeče o studium nebo jejich rodiče. A divák, kterého některá škola zaujala, mohl hned navštívit příslušný stánek a dozvědět se další podrobnosti.

Jak vidí svou střední školu?

Na výstavě představovali školy budoucím uchazečům studenti. Zeptala jsem se, proč si myslí, že by zrovna o jejich školu měl být zájem. Co se jim na ní líbí, v čem je jiná než ostatní. (Je škoda, že se někdy nadšení v hlase a ve výrazu tváře nedá vložit do písmen...)

Přes květiny dávat radost

Děvčata ve stánku mělnické zahradnické školy – dvě Nikolý a Olívie – jsou z druhého ročníku, pocházejí z Kralup a Brandýsa. „U nás je to úžasné, protože chodíme ven a učíme se praktické věci. Baví nás víc praxe, nejsme zavření ve třídě a více se naučíme.

Také máme floristiku, učíme se, jak vázat kytice. Třeba na svatby nebo jen tak přátelům. Naučíme se různé způsoby vazeb, poznáme tolik druhů květin! Na škole máme vlastní prodejnu, kde jsou k dispozici naše výpěstky i květinové vazby.“

„Praxi v podnicích poznáme na odborných exkurzích. Co se týče oboru vinohradnictví, tak třetí ročníky vyjíždějí do vinařských oblastí jižní Moravy, kde mají ochutnávky vín s výkladem. Vyrábíme vlastní školní víno, v současnosti ryzlink rýnský a svatovavřínecké. Skvělé je, že pracujeme na školních vinicích, na podzim můžeme při sklizni hrozny ochutnávat.

Máme také ovocnářství a zelinářství. V zelinářství se třeba učíme, co je možné pěstovat ve sklenicích. Je úžasné pozorovat, jak zelenina roste, pomáhat jí od semínka přes přepichování do sadbovačů až... Máme rovněž školní sad. Zrovna se obnovoval, protože už neplodil. Škola nám umožní udělat si zdarma řidičský průkaz na traktor, zvýhodněně i na auto.“

A jaké uplatnění si představují po ukončení školy? Nikola by ráda vázala kytice v nějaké prodejně. „To by bylo skvělé, lákají mě hlavně květiny, chtěla bych přes ně dávat radost ostatním.“

Děvčata se vrátila ze svého vystoupení.

„Při představování školy na pódium jsme návštěvníkům předváděly vázání kytice a vypichování misky, jak to děláme ve škole. Seznámili jsme je se studijními obory školy i s různými exkurzemi, na které vyjíždíme. Dneska to bylo poprvé, zítra budeme jistější.“

Česká zahradnická akademie Mělník

Na Polabí 411, 276 01 Mělník

tel.: 315 623 111, 602 232 333

<http://www.zas-me.cz>

Studijní obory: **zahradnictví, přírodovědné lyceum, vinohradnictví**; učební obor: **zahradník**; vyšší škola: **zahradnictví**

Nejvíc nás baví praxe

Vedlejší stánek patří brandýské zemědělské škole. Všichni tři studenti – Daniel, Ondřej, Tereza – jsou spolužáci ze třetího ročníku.

„Kromě toho máme individuální praxe. Můžeme je dělat u koní ve Lhotě, v Radonicích nebo ve Staré Boleslavi. Na drobnochov jezdíme do Radonic. Kromě koní mě hodně baví myslivost.“

Daniel přitakává, je tady ze stejných důvodů. A Tereza?

„Já jsem z koňské rodiny, máme statek s chovem, pole. Jsem odtud z Lysé.“

Jak vidí uplatnění po ukončení studií? Tereza bude alespoň začátku pracovat doma. Ondřej je z Toušeně a rád by po škole nastoupil na školním statku jako zaměstnanec.

„Zvažuji, že bych pokračoval ve studiích, působil i jako učitel, ale to je ještě daleko.“

A Daniel? „Ještě nevím, jak odmaturuju. Rád bych na vysokou a podnikal v rostlinné výrobě.“

Expozice brandýské i mělnické školy nabízejí návštěvníkům různé odborné kvízy, možnost zasoutěžit si.

„Docela se v něčem vyznají. Jak v čem, každý v něčem jiném...“

Střední zemědělská škola Brandýs nad Labem

Zápská 302, 250 01 Brandýs nad Labem

Tel.: 326 904 316, 326 902 726, 606 095 432

<http://www.szesbrandys.cz>

Studijní obory: **agropodnikání, ekologie a životní prostředí**

Málokterá zemědělská škola má dnes školní statek

Eliška, Klára a Michal studují na poděbradské zemědělské a odborné škole, a to obor přírodovědné lyceum. Děvčata se shodují, že je tahle škola dobrá volba.

„Naši školu by si určitě měli vybrat kvůli školnímu statku, pro obory agropodnikání a veterina je to dost velká výhoda. Málokterá zemědělská škola má dnes statek. Dojíždějí k nám žáci až z Brna. I kvůli tomu, že máme skvělé učitele a přírodovědné lyceum nově vybavenou laboratoř. Když chce někdo na vysokou a už na základce ví, že se chce věnovat přírodním vědám, tak kvůli biologii, chemii a fyzice je naše škola ta správná. Absolvent bude zaměřený na přírodní vědy a zároveň připravený na vysokou.“

„Veterinářství se rozjelo letos, třídy se naplnily. Trochu menší zájem začíná být o přírodovědné lyceum, ale myslíme si, že je to dobrý obor. Problém je, že v Poděbradech je několik gymnázií, je tu třeba soukromé ekogymnázium...“

Děvčata i s Michal se shodují: „Oproti jiným školám máme možnosti praxe. Třeba v naší sýrárně, kde si zkoušíme výrobu sýrů. Přitom jako přírodovědné lyceum vlastně oficiálně praxe nemáme, prakticky je ale můžeme absolvovat v zájmových kroužcích. V chemii a fyzice chodíme i do laboratoří. Týdenní a čtrnáctidenní praxe jako třeba agropodnikání ovšem nemáme. Ale líbilo by se nám to!“

Za obor veřejnosprávní činnost podávají zájemcům informace Katka a Hedvika.

Všichni jsme pro zemědělství nadšení

Kačka a Tereza zrovna na pódiu výstaviště prezentovaly svůj obor agropodnikání.

„Já šla na tuhle školu, protože v tom vyrůstám. Studoval tu můj brácha a strašně se mu tady líbilo. Mám ráda zvířata, a tak jsem si řekla: Proč ne? Všechny mé představy škola splnila – super praxe jsou na statku. Můžeme si vlastně na statek chodit – kromě školních praxí –, kdy chceme. I ve volném čase.“

„Já měla taky vždycky ráda zvířata, ke konci základní školy jsem začala mít ráda i techniku. Rozhodovala jsem se mezi veterinou a agropodnikáním. Usoudila jsem, že agropodnikání je širší obor, nabízí více možností, co dál dělat.“

Hledaly jsme, která škola by byla pro naše zájmy nejlepší. Obě bydlíme v domově mládeže, máme tam víc času na učení než doma. Bály jsme se, že jako prváčky budeme takové odřízlé, ale se všemi jsme se hned seznámily a je to prima. V domově se pořád scházíme, hrajeme různé hry, zpíváme s kytarou...“

Jedna z děvčat bude nejdříve pracovat u rodičů na farmě a ráda by ještě na vysokou. Druhá bude sledovat, co nabídnou podniky v okolí, a pak uvidí.

„Všichni jsme pro zemědělství nadšení, máme z toho radost, je to koníček.“

Střední zemědělská škola a Střední odborná škola Poděbrady

Boučkova 355, 290 40 Poděbrady

Tel.: 325 503 170, 325 503 180

<http://www.szes.cz>

Studijní obory: **agropodnikání, veřejnosprávní činnost, přírodovědné lyceum, veterinářství.**

Střední odborné učiliště potravinářské Jílové se představuje v Lysé nad Labem poprvé. Oslovila je Krajská hospodářská komora Střední Čechy. Mistrovým vydatně pomáhají čtyři studenti. Bliží se poledne, nabízejí teplé občerstvení a u stánku je docela frmol.

Můj sen? Mít někde svůj penzionek...

Nikola je žákyní třetího ročníku oboru kuchař-číšník, pochází z nedaleké Kamenice.

„Školu jsem si vybrala, protože mě baví obsluhovat a vařit. Moje rozhodnutí bylo jednoznačné. Nechtěla jsem na hotelovku, protože mě baví praxe. Na hotelovce nejsou. U nás se mi líbí přístup učitelů, jsme menší škola, je to takové rodinné. Všichni se bavíme se všemi a je legrace. Podmínky pro praxi máme dobré, děláme ji ve škole a v hotelech, je to super. Vždycky chodíme týden do školy a týden na praxi. A máme dobré a hodné mistrové, se vším nám pomůžou.“

A co dál?

„Ráda bych si udělala maturitu na nástavbě u nás a potom se uvidí. Mým snem je mít někde na hezkém místě svůj penzionek. Někde, kde je pěkně v létě i v zimě. Něco si vybudovat, podnikat.“

Baví nás to!

Tomáš, budoucí cukrář, vyrábí ve stánku podle školního receptu „hrudky z Lysé“. Sladké má rád. Jaký má sen?

„Ještě nevím...“

Co se mu na škole líbí?

„Je malá, ve třídách není moc lidí, v naší jsem sám kluk. Byl jsem jinde, sem jsem přestupoval a jsem rád, že jsem tady. Praxi zatím dělám ve škole. O uplatnění ještě nepřemýšlím.“

Vojta je kuchař ze třetího ročníku.

„Baví mě vařit, mám rád jídlo. Tohle je už moje třetí škola. Byl jsem na výpočetní technice, pak chodil na autotroniku a zakotvil tady. Letos končím, budu vyučený. Ale ještě bych si chtěl udělat nástavbu. Pak bych rád na vysokou. Baví mě historie – Řecko, Egypt. Nebo bych šel na nějakou technickou vysokou.“

Hladové návštěvníky u stánku zvládají s přehledem. Čtvrtý žák s paní mistrovou smaží žádané řízečky a hranolky.

Střední odborné učiliště potravinářské Jílové u Prahy
Šenflukova 220, 254 01 Jílové U Prahy
Tel.: 241 950 776, 241 950 409
<http://www.souppjilove.cz>

Učební obory: kuchař-číšník, kuchař, cukrář-cukrovinkář,
nástavbové studium

Bylo se na co dívat a co obdivovat. Kdo z žáků základních škol chtěl, měl opravdu šanci zjistit, jaké odborné školy se nacházejí v nevelké vzdálenosti od jeho bydliště, a najít si tu svou!

akr ✿

Memorandum není pro AF MENDELU jen formalita

PR AF MENDELU

Papírů o deklaraci a proklamaci spolupráce již bylo napsáno hodně. Ne vždy však došlo k jejich věcnému naplnění. Na Agronomické fakultě Mendelovy univerzity v Brně jsme šli cestou přesně opačnou. Reálnou, již existující spolupráci se středními školami (SŠ) jsme podchytili také formálně – podpisem memorand. A proč memoranda, když už je spolupráce funkční? Na to odpověděl proděkan AF MENDELU doc. Ing. Radim Cerkal, Ph.D.

„Naše fakulta dlouhodobě spolupracuje s několika středními, převážně odbornými školami. Podle slov jejich ředitelů je ale v současnosti i na středních školách podobná situace jako na školách vysokých – probíhá „boj“ o každého studenta. A právě to, že má škola podepsanou spolupráci s některou z vysokých škol, je určitou konkurenční výhodou.“

Pane proděkane, v čem pro SŠ spočívá ona konkurenční výhoda?

Především jde o to ukázat, že škola má koncepci, nějak se profiluje, a hlavně studentům „nabízí“ možnost pokračovat ve studiu.

Ale podpis memoranda o spolupráci přece není pro matulanty „vstupenkou“ na vysokou školu, resp. univerzitu?

To rozhodně není. Ale jako fakulta můžeme na základě memoranda např. metodicky podporovat tvorbu vybraných vzdělávacích programů nebo poskytovat prostor k odborným praxím a stážím studentů střední školy a v neposlední řadě také provádět na střední škole propagaci studijních oborů fakulty. Dostáváme se tak jako

fakulta do povědomí studentů ještě v době, než se mnoho z nich začne rozhodovat o budoucím povolání.

Podpis memoranda o spolupráci s ředitelem Střední školy zemědělské a veterinární Lanškroun Ing. Davidem Hruškou. Lanškroun 8. 5. 2015. Autor: Daniel Falta

Proč by si ale student – absolvent střední školy – měl vybrat zrovna studium na vaší Agronomické fakultě?

Nedávno jsem viděl v televizi reportáž o vysokém procentu nezaměstnaných absolventů humanitních oborů. Ano, trend je takový, že si maturanti vybírají k dalšímu studiu obory, které lze zvládnout řekněme s „minimálním“ úsilím. My na fakultě nabízíme portfolio zajímavých oborů s velkou perspektivou uplatnění v praxi. Výběr je samozřejmě na studentech, ale určitě připravujeme odborníky pro oblasti, kde se uplatní bez problémů.

Můžete být konkrétní?

Každý týden zaznamenáváme několik poptávek po našich absolventech z řad potenciálních zaměstnavatelů. Zájem je zejména o agronomy, specialisty na ochranu rostlin, zootechniky. Nabídky ale přicházejí i z potravinářských provozů a dalších oblastí. Obecně je zájem o odborníky v zemědělství a navazujících oborech vysoký.

Čemu tento zájem přisuzujete?

Situace je paradoxní. Na jedné straně je tu reálná poptávka po absolventech, na druhé chybí zájem absolventů o tyto pozice. Představy absolventů se totiž v minulosti diametrálně rozcházely s představami zaměstnavatelů, a to hned v několika rovinách – platových, pracovní náplně a rozsahu nasazení, benefitů apod. Ale to už je minulost. Dnes si firmy podnikající v zemědělství a navazujících oblastech kvalitního zaměstnance hýčkají a jsou ochotny ho nejen nadprůměrně zaplatit, ale poskytnout mu i benefity, které byly v historii typické pro jiné sektory, např. IT nebo bankovníctví.

Vraťme se ale ke spolupráci se středními školami.

Většinou je postavena na osobních vztazích, ať již pedagogů nebo studentů s danou střední školou nebo gymnáziem. Spolupráce probíhá také v rovině projektové, kdy např. v rámci projektu OP

VK reg. č. CZ.1.07/2.3.00/45.0006 s názvem Propagace a popularizace výzkumu a vzdělávání v oblasti bioenergetiky spolupracujeme se čtyřmi středními školami (všechny jsou mimo region Jihomoravského kraje). V poslední době se nám dokonce školy s žádostí o spolupráci ozývají samy.

Soutěžní klání středoškoláků v rámci popularizační akce *Kuličkíada* (kuličkíada.com), pořádané společně s Gymnáziem Hády na kluzišti za Lužánkami v Brně
24. 6. 2015. Autor: Radim Cerkal

Proběhly již s těmito školami nějaké konkrétní akce?

Kromě pravidelných propagačních akcí, zaměřených na prezentaci možností studia na naší fakultě, pořádáme i kulturně-společenské akce, happeningy, soutěže a další. Poslední realizovanou byla akce s Gymnáziem Hády pod názvem Kuličkíada, která byla zaměřena právě na propagaci bioenergetiky a výsledků VaV získaných na fakultě. Akce se zúčastnili studenti několika středních, ale také žáci základních, a dokonce i mateřských škol.

Kolik memorand o spolupráci má Agronomická fakulta v současné době podepsaných?

K podpisům jsme přistoupili až v letošním roce. Jsme si vědomi jejich významu a dopadů. Skutečně podepsaná máme v tuto chvíli tři, a to s Gymnáziem Hády, Střední školou zemědělskou a veterinární Lanškroun a Tauferovou střední odbornou školou veterinární Kroměříž. V nejbližší době chystáme podpis memoranda se Střední školou zemědělskou a přírodovědnou v Rožnově pod Radhoštěm a na podepsání dalších pracujeme. Jsou ve fázi schvalování návrhu ze vedením středních škol.

Jak vy osobně vnímáte důležitost této spolupráce?

Jednoznačně – a na tom se ve vedení Agronomické fakulty všichni shodujeme – je to krok správným směrem!

brn ✨

Prohlídka biotechnologického pavilonu M zástupci Gymnázia Hády po podpisu memoranda dne 10. 4. 2015. Autor: Radim Cerkal

Cukrářský úspěch Moniky Ťahúňovej

Monika Ťahúňová je žiačkou 3. ročníka odboru cukrár pekár na SOŠ Pod Bánošom v Banskej Bystrici. Výborná žiačka, snaživá a nadaná cukrárka.

21. 8. 2015 sa z vlastnej iniciatívy prihlásila do súťaže **Torta roku 2015**, ktorú v Nitre organizoval Spolok cukrárov Slovenska. Témou súťaže bola **Hudobná torta**. Monika na tejto akcii získala pekné 5. miesto a postúpila na medzinárodnú súťaž **Svadobná torta roku** do Prahy.

Podujatie sa konalo 20. 1. 2016 v Clarion Congress Hotel Prague. Účastníci pripravili v rámci kategórie **Juniorská hudobná torta** maketu torty veľkosti maximálne 40 krát 40 cm s hudobnou inšpiráciou. Pre porotu upiekli na ochutnanie malý korpus s priemerom 15 cm. Hodnotenie prebiehalo anonymne, posudzovala sa originalita, kreativita, celkový vzhľad a chuť.

Monika nazvala svoj exponát **Melódia môjho srdca**. Vytvorila okrúhlu tortu potiahnutú modelovacou hmotou. Jej povrch ozdo-

bila hudobnými motívmi v podobe harmoniky, píšťal, huslí. Po jej bokoch veselo tancujú folklórne páry a z povrchu torty sa odvíja partitúra slovenskej opery Krútnava. Porotu okrem pôsobivého vzhľadu zaujala aj osviežujúca smotanovo-ovocná a smotanovo-čokoládová náplň. Jej prácu ocenili vynikajúcim 2. miestom.

Podakovanie patrí rovnako aj pani majsterke Bc. Emílii Klocháňovej, ktorá sa svojej žiačke obetavo venovala tiež vo voľnom čase a odovzdala jej množstvo užitočných rád, vedomostí či skúseností.

zuhor ✨

Vítězem 9. ročníku soutěže O cenu ústředního ředitele SVS jsou středoškoláci z Košic

Vítězem vědomostní a dovednostní soutěže středních škol s veterinárním zaměřením se podruhé v historii stal tým studentů Střední veterinární školy v Košicích. Letos šlo o již o devátý ročník soutěže. Studenti z východu Slovenska přerušili svým vítězstvím šňůru tří výher středoškoláků z Českých Budějovic.

Soutěž se stejně jako v předchozích letech uskutečnila ve Školičím středisku Státního veterinárního ústavu Praha v Lysolajích ve dnech 1. až 4. listopadu 2015. Zúčastnili se reprezentanti devíti středních veterinárních škol z České republiky i Slovenska (Benešov, Boskovice, České Budějovice, Hradec Králové, Košice, Kroměříž, Nitra, Plasy a Třebíč). Počet škol rok od roku roste, což je jistě potěšující skutečnost.

Čtyřlenná družstva se utkala ve čtyřech disciplínách. Byly jimi prezentace na téma **Město a škola, kde studuji**, písemný test znalostí a odborná část v laboratořích. Poslední disciplínou byla opět prezentace, tentokrát na téma **Mé budoucí odborné zaměření a má ročníková práce**.

Soutěžící byli hodnoceni pětičlennou porotou. Její předsedkyní byla opět Bohuslava Tremlová, děkanka Fakulty veterinární hygieny a ekologie Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně. V rámci doprovodného vzdělávacího a společenského programu mohli zájemci absolvovat prohlídku historického centra Prahy s průvod-

cem a vyhlídkovou plavbu lodí po Vltavě. Zajímavým zpestřením byla návštěva zoologické zahrady spojená s prohlídkou veterinárních zajímavostí a přednáškou hlavního veterináře.

Letos byly vyhlášeny také další dvě kategorie kolektivní a jedna individuální. **Zvláštní cenu hodnotitelské komise za nejlepší laboratorní diagnostiku** získala škola z Benešova. **Zvláštní cenu hodnotitelské komise za vynikající projev** a přispění k sehrazení týmového vystoupení a reprezentaci své školy získala škola z Kroměříže. **Zvláštní cenu hodnotitelské komise za pozoruhodný profesionální výkon** obdržel Juraj Oremusz ze školy v Nitre.

Tehdejší ústřední ředitel SVS Milan Malena při hodnocení zdůraznil, že v profesním i osobním životě jsou důležité nejen znalosti a dovednosti, ale také umění je „prodat“, tedy prezentovat na veřejnosti. A protože je člověk tvor společenský, je kromě individuálních kvalit jedince důležitá také jeho schopnost práce v kolektivu.

Mgr. Petr Pejchal, tiskový mluvčí SVS ✨

Nový výzkumný projekt precizního zemědělství

propojí optimalizaci hnojení pro stabilní výnosy plodin s ochranou vod

Cílem precizního zemědělství je respektovat lokální půdní podmínky a ve vazbě na jejich identifikaci přistupovat k hospodaření diferencovaně, čímž je možné snížit množství vstupů (např. hnojiva, pesticidů) a souvisejících nákladů. Různorodost půdních podmínek je základním předpokladem využití tohoto způsobu hospodaření, neboť bez ní má koncept precizního zemědělství jen malý význam.

Optimální dávkování živin pro zemědělské plodiny v hnojivech je jedním z předpokladů dobrého a stabilního výnosu. Tradiční agro-technika pojímá pozemek – půdní blok s jednou plodinou – zpravidla jako homogenní jednotku, čemuž odpovídají stejné dávky živin v hnojivech ve všech částech pozemku. Oproti tomu **precizní zemědělství** zohledňuje různorodé půdní podmínky částí pozemku (půdní typ, zásobenost živinami aj.) a v těchto částech realizuje variabilní aplikaci hnojiv podle tzv. **aplikačních map** vytvořených na základě půdních vzorků, případně podle výnosového potenciálu a aktuálního stavu/potřeby plodin.

Různorodé půdní podmínky se rovněž vyznačují různým vodním a živinným režimem. Jinak se z hlediska retence vody a látek chovají těžší a hlubší půdy, jinak půdy mělké a zrnitostně lehčí. Řada výzkumů dokazuje, že právě lehčí a mělké půdy (resp. okrsky zemědělských pozemků s těmito půdami) mohou fungovat jako zdrojové plochy zemědělského znečištění podzemních vod. Voda, živiny, popř. prostředky na ochranu plodin se v těchto půdách hůře udrží a mohou být rychleji a s větší intenzitou proplaveny do podzemních nebo drenážních vod.

Možnostmi propojení agronomických a vodoochranných aspektů zemědělského hospodaření se zabývá výzkumný projekt **FATIMA** (**F**arming **T**ools for external nutrient **I**ntputs and water **M**anagement; <http://fatima-h2020.eu/>). Tento projekt, řešený v letech 2015–2018 v České republice institucemi **VÚMOP, v. v. i., MET-CENAS** a **BOSC** v pilotní lokalitě **Dehtáře** (Českomoravská vrchovina), si klade za cíl vyvinout a otestovat inovativní prostředky a nástroje pro precizní zemědělské hospodaření. Tyto nástroje budou zahrnovat metody dálkového průzkumu Země (letecké a zejména satelitní snímkování) s podporou pozemních měření (odběry vzorků půd a plodin, bezdrátové senzory dynamiky vody v půdě s přenosem na internet) **online vyhodnocované a dostupné** ve WEB-GIS prostředí. Tento přístup nabízí řadu nových možností. Je to dáno příchodem podrobných, volně dostupných satelitních dat s vysokou přesností snímků a jejich zvýšenou četností (Sentinel2 – A, B; pixel 15 x 15, resp. 10 x 10 m; periodicita snímku 5–10 dnů). Stávající družice LANDSAT8 poskytovala snímky o pixelu 30 x 30 m a periodicitu 16 dnů.

Cílem projektu FATIMA je pro koncové uživatele (zemědělce) optimalizace managementu externích vstupů (živiny) prostřednictvím WEB-GIS prostředí. Vede k ekonomicky efektivní produkci plodin za současných environmentálně přijatelných dopadů. Optimalizace zemědělského managementu se bude týkat načasování a dávek hnojení (zejména dusíkem) pomocí výnosových a aplikačních map zohledňujících produkční potenciál částí půdních bloků ve vazbě na jejich půdní, hydrologické a geomorfologické podmínky. Na pilotní lokalitě Dehtáře bude v rámci projektu FATIMA také detailně sledována dynamika jakosti a množství půdních a drenážních vod, a to v režimech běžného a precizního zemědělského hospodaření.

Novinkou v oblasti výzkumu, týkajícího se precizního zemědělství, je právě sledování vlivu diferencovaných dávek hnojiv na kvalitu vod v různých půdních podmínkách. Projekt FATIMA se zaměří na možnosti zefektivnění používání hnojiv v souvislosti s půdní heterogenitou a informacemi, za jakých vláhových podmínek půdy, stavu plodin a hnojení dochází v různých půdních typech (zónách povodí) k vyplavování znečišťujících látek do podzemních vod.

Tyto poznatky budou užitečné i z hlediska omezování vstupu prostředků na ochranu rostlin do vod. Což je spolu se znečištěním vod živinami problematika, která je v povodí vodárenské nádrže Švihov na Želivce (kde se pilotní lokalita nachází) – a nejen tam – vysoce aktuální.

Ing. Petr Fučík, Ph.D. (VÚMOP, v. v. i.),

Ing. Vojtěch Lukas, Ph.D. (WIRELESSINFO)

Dehtáře – různé části pozemku s různými půdami vykazují různý vodní a živinný režim.

Práce je nejlepší prostředek k tomu, abychom milovali život!

Rozhovor s Ing. Josefem Rozmanem

Co bylo počátečním impulsem vašeho zájmu o osobnosti zemědělského vzdělávání? A kdy přišel?

Dávno, dávno tomu... Po historii jsem trochu pošilhával již během středoškolských studií. Rozhodujícím impulsem byla knížka, kterou jsem dostal v roce 1955. Shrnovala badatelskou a buditelskou činnost Jana Evangelisty Purkyně. Byla to knížka, která se nedala jen přečíst a odložit!

Dá se říci, kdo vás konkrétně hned zpočátku velmi zaujal?

Jak jsem už naznačil, byla to osobnost J. E. Purkyně, ale v souvislosti s ní kniha zmiňovala i další jména, která více či méně patřila do okruhu „polních hospodářů“. Například F. S. Kodým, J. T. Lumbe, A. E. Komers, K. Kořistka, bratři Lamblové atd. To bylo to docela příjemné zjištění. Vzájemně se znali, potřebovali i respektovali... A ve mně se pozvolna rodila touha vzdát skromný hold nejstarším generacím našich zemědělských učitelů, kteří za dnes nepředstavitelných podmínek budovali základy zemědělského školství a zároveň výrazně měnili zemědělství, zemědělce, venkov.

Vaše práce vlastně nemá konec, stále objevujete nové poznatky, nové osobnosti. Jistě vás to velmi motivuje, že?

Ano, je to tak! Námětů neubývá! Je to téma na doživotí – i pro pokračovatele! Osobnosti, které skutečně hýbají historií nějakého oboru, se většinou nestarají o svou popularitu. Těžko se pak hledají důvěryhodné prameny. A když se vám podaří něco najít, vyrostí se zpravidla řada dalších zajímavých souvislostí, dalších naléhavých otázek... Takže skutečně hledání bez konce!

Dají se z velkého počtu vámi zpracovaných životopisů vybrat jedna dvě osobnosti – muž i žena – které vás obzvlášť zaujaly? A čím?

Snahou bylo zařadit do publikace osobnosti, které se zemědělskému školství „upsaly“, byť jejich oficiální úřední pracovní náplň byla samozřejmě jiná. Těžko některým dát přednost! Pokud jde o ženy, výběr je ještě obtížnější. Hospodyňských škol nebylo mnoho. Dlouhodobě zůstávaly na téže škole ředitelky, učitelky z nejrůznějších úředních i soukromých důvodů působit poměrně často měnily, takže je obtížné dohledat věrohodné informace o jejich pracovních a životních osudech. Což ovšem nic nemění na

tom, že tyto školy za šedesát šest let své existence odvedly pro povznesení venkova úctyhodné dílo!

Jistě existují osobnosti, které vám „nedají spát“, a přes veškeré obtíže po jejich osudech dál pátráte...

Podobných otázek je samozřejmě dost. Zajímavé by bylo třeba zjistit, jaké stopy zanechali někteří z našich zemědělských pedagogů v zahraničí, např. K. M. Lambl v Křiževci nedaleko Záhřebu, Ing. Dr. Procházka (*1875) v USA, bratři Gajerové v Brazílii, ... Těžko se hledá i doma. Například: Ing. Dr. Josef Kopečný (*1882–?), od roku 1919 ředitel v Táboře. Víme dost o jeho působení do roku 1939, ale další údaje chybí. Totéž se týká Františka Vřeského (*1892 v Klimkovicích–?), Františka Hesse (*1883–?), ředitele v Novém Bydžově a Lounech, Jana Procházky (*1869–?), učitele v Litomyšli, potom ředitele v Jihlavě, Františka Voltra (*1879–?) a tak dále.

Jak postupujete při hledání a získávání materiálů, odkud čerpáte nejvíce podkladů?

Začíná to otázkou: Co hledat? Každá solidní práce uvádí použité prameny, takže druhá otázka zní: Kde je najít? Malé město má řadu předností, ale i své limity. Třeba archiv tu není. Avšak i tam, kde archivy jsou, dají se zpravidla studovat jen prezenčně! Což je spojeno s časovými i finančními náklady. Můžete si samozřejmě zadat rešerše... Ty jsou ovšem také zpoplatněny a platí se i nulový výsledek!

Nabízí se internet, jenže tam zase není z „naší“ oblasti zdaleka všechno. Chybí zejména nejcennější primární zdroje. Pak už zbývají známi, přátelé, náhody. Podařilo se kupříkladu najít cenné materiály na půdě jednoho letitého statku, ale i ve sklepních prostorech jedné staré odborné školy. Nezanedbatelně přispěla také paní redaktorka tohoto periodika!

Publikaci doprovází zdařilými kresbami váš bývalý žák pan Jiří Buchta. Projevoval výtvarné nadání už v době středoškolského studia na škole v Moravské Třebové?

Ano, Jirka je schopný, ochotný, férový. S takovými lidmi je radost pracovat. Pokud se nepletu, nebyl daleko od toho, aby výtvarně, popřípadě restaurátorské umění studoval.

Mohou vám být v práci nějak nápomocné zemědělské školy?

Mohou a také to už mnohé udělaly. Některé jsem navštívil, s řadou korespondoval.

Na čem momentálně pracujete a jaké téma byste ještě rád zpracoval?

Snažím se v dané linii ještě trochu pokračovat. Pokouším se zpracovat vývoj vzdělanosti našeho venkova. Záleží ale na tom, zda vydrží zdraví, síly, schopnosti.

Co vám ta náročná, ale zároveň krásná práce přinesla a přináší?

Program, zajímavou a užitečnou náplň volných chvil. Naši předkové již dávno připomínali: Práce je nejlepší prostředek k tomu, abychom milovali život!

Děkuji vám, pane inženýre, za rozhovor. Se čtenáři vám přejeme hodně pohody a radosti při badatelské činnosti a třeba i nějaký nečekaný objev!

akr ☀

A zapomínat se nemá

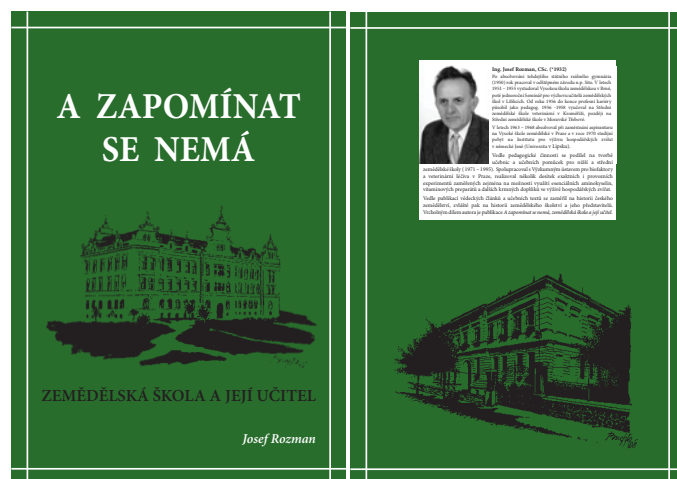
Svou celoživotní práci korunoval ing. Josef Rozman, CSc. (nar. 1932) obsáhlou publikací o zemědělském školství. Jméno autora si zejména studenti a učitelé středních zemědělských škol spojí s učebnicemi i odbornými články. Všichni ostatní měli možnost se setkat s autorovými drobnějšími pracemi, zejména s publikací *Naše zemědělské školství neznalo hranic* (Praha, ÚZEI, 2009).

Zemědělské školství bylo a stále je osudem pana Rozmana. Bohatá a krásná je tradice českého zemědělství a je věru příjemné, když se jí schopný badatel a talentovaný autor chopí způsobem kritickým, i když překypujícím informacemi a zároveň upřímným obdivem k odkazu našich předků.

První část knihy zavede čtenáře do počátků českého zemědělského školství a v přiměřeném rozsahu vypoví, proč a z čeho vznikla potřeba vzdělávání venkovského obyvatelstva.

Druhá část publikace se přehledně zabývá vývojem zemědělského školství u nás. Systematicky popisuje vývoj do roku 1848, pokračuje obdobím od roku 1848 do vzniku republiky a končí popisem zemědělského školství po dobu existence první Československé republiky. Autor rozkrývá okolnosti vzniku škol na pozadí ekonomických a politických souvislostí.

Nejobsáhlejší je třetí část, která představuje 317 učitelů zemědělských škol a 13 osobností, které významně přispěly k rozvoji našeho zemědělského školství, ačkoli nebyly přímo pedagogy, avšak ze svých pozic (služebních, úředních či soukromých) jeho zakládání všestranně podporovaly (Prokůpek, Gerstenkorn, Skopalík). Bez sporu badatelské novum tohoto kompendia spočívá ve vylíčení činnosti učitelů zemědělských škol a zachycení jejich odkazu pro dnešek. Každý medailon učitele je uvozen buď některou jeho myšlenkou, nebo slovem uznání někoho jiného, ať už souputníka či žáka. Tyto citáty mají svoje opodstatnění a jsou namístě. Přirozeně některým významným osobnostem je co do obsahu věnována větší pozornost (Komers, Horský, Kořistka, Reich).

Poslední část knihy obsahuje přehledné rejstříky jak osobností a jejich působišť, tak jednotlivých škol. Doslovem opatřil tuto nevšední odbornou publikaci pan PhDr. JUDr. Antonín Kubačák, CSc. Samozřejmostí práce tohoto formátu je seznam použité literatury.

Příjemným osvěžením, ale i faktografickým doplněním textu jsou ilustrace vytvořené autorovým bývalým studentem Jiřím Buchtou. Malíř zachytil nejen budovy zemědělských škol, ale vytvořil i portréty školských a mimoškolských osobností, které ilustrují jejich medailony v publikaci.

axd ☀

Národní zemědělské muzeum Praha

připravilo novou expozici rybníkářství

Ve svém pražském sídle na Letné otevřelo Národní zemědělské muzeum ještě v závěru uplynulého roku 2015 novou stálou expozici věnovanou rybníkářství. Význam této události byl podpořen i účastí ministra zemědělství pana Mariana Jurečky na jejím prosincovém slavnostním otevření.

Nová expozice rybníkářství nadchne návštěvníky všech generací. Svě si tu najdou jak úplně ti nejmenší, tak se nové zajímavosti a vědecké poznatky dozví i odborná veřejnost. Každý si může vybrat, co ho zajímá, propojit si dlouhou a významnou historii rybolovu u nás s aktuální současností.

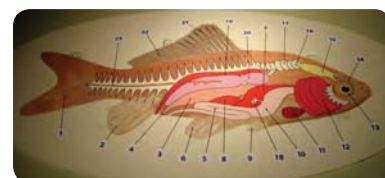
Naším rybníkářským školám a všem žákům a studentům „s rybníkářským lístkem“ by výstava neměla ujít!

Expozice rybníkářství odpovídá nejmodernějším trendům v oboru, je velmi interaktivní, využívá množství audiovizuální techniky se zapojením zvukových a animačních technologií, nabízí prezentace v 3D a zpracované technologie tzv. augmented (rozšířené) reality. Příjemným doplněním jsou velká akvária s živými sladkovodními rybami, a především velké množství exponátů, a to i historicky cenných.

Hned na začátku můžeme pozdravit dvě významné osobnosti rybníkářství, přečíst si, jaká řemesla byla kdysi s budováním rybníka spojená. Víte například, jakou práci vykonávali ohnivec, plánička, stružník a měřička?

Poutavým prvkem v expozici je například interaktivní model rybníční soustavy, diorama výlovu rybníka nebo CHKO Třeboňsko. Expozici doplňují textové panely s různými tématy: **Rybníky včera a dnes, Příběh rybníční roury, Výlov rybníka z pohledu kapra a rybáře, Rybník není jen pro ryby, Kdo otravuje ryby, Životopis kapra, ...**

Samostatným tématem je i PRAHA RYBNÍKÁŘSKÁ, protože řeka Vltava poskytovala po staletí obyvatelům hlavního města a okolí obživu a stopy tehdejšího velkého významu rybníkářství můžeme nalézt v ulicích dodnes.

Zaručeným lákadlem – nejenom pro menší návštěvníky – je průhled do bobří nory. Jste zvědaví, co všechno bobr vidí?

Další doprovodné informace (např. tom, jak se žije pod vodou, nebo o anatomii ryb) si návštěvníci mohou sami vyhledat na dotykových LCD panelech.

V odděleném vyvýšeném prostoru se dospělý zájemce aktivně seznámí s praktickými výsledky vědeckých výzkumů. Co si představíte pod pojmy: kapr v kódu omega, přátelský kaviár, nejdokonalejší živé čidlo, úhoří telemetrie, návrat ztraceného lososa či recirkulační systémy? Pokud nic moc, po návštěvě expozice budete moudřejší!

Rybolov je jedním z nejstarších zdrojů obživy lidstva. Proto Národní zemědělské muzeum Praha první z nových interaktivních expozic věnovalo právě rybníkářství. Představuje rybolov i jako potravinový fenomén a pojímá ho ve spojení s rybníkářstvím – významnou činností člověka, která po staletí ovlivňuje krajinu.

Kdo navštěvuje letenské zemědělské muzeum pravidelně, bývá mile potěšen nápaditostí každé nové výstavy. Ale expozice rybářství předčí všechna očekávání. Na návštěvu si je třeba vyhradit dostatek času. Stejně si však při odchodu ze sálu řeknete, že prohlídku je třeba co nejdříve zopakovat. A to je správné!

akr ☼

Výstavy a veletrhy

FORST live
mezinárodní veletrh lesnické techniky
8.–10. 4. 2016
Offenburg, Baden-Württemberg, Německo

BioEnergy
mezinárodní veletrh pro biomasu a obnovitelné zdroje energie
20.–22. 4. 2016
Cremona, Itálie

RIGAAGRO
mezinárodní veletrh zemědělství a infrastruktury venkova
22.–24. 4. 2016
Riga, Litva

Narcis 2016
15. ročník výstavy narcisů, tulipánů a dalších jarních cibulovin a zahradnické trhy
21.–24. 4. 2016
Lysá nad Labem, Česká republika

BraLa
Brandenburgská zemědělská výstava a výstava hospodářských zvířat
5.–8. 5. 2016
Paaren/Glien, Německo

MEĐUNARODNI POLJOPRIVREDNI SAJAM
mezinárodní veletrh zemědělské techniky a potravinářství
14.–20. 5. 2016
Novi Sad, Srbsko

DSB
Dřevo a stavby
20.–23. 4. 2016
Brno, Česká republika

duben-květen 2016

Regiony České republiky 2016
15. společná výstava měst, obcí, mikroregionů a informačních center České republiky
21.–24. 4. 2016
Lysá nad Labem, Česká republika

Flora Olomouc
mezinárodní zahradnická výstava
8.–17. 5. 2016
Olomouc, Česká republika

Natura Viva 2016
myslivost, rybářství, včelařství
18.–22. 5. 2016
Lysá nad Labem, Česká republika

Karneval chutí Ostrava 2016
4. ročník gastronomické výstavy
22.–24. 4. 2016
Ostrava, Česká republika

GRAND PRIX VINEX
Mezinárodní soutěž vín GRAND PRIX VINEX - veřejná ochutnávka soutěžních vín
21.–22. 5. 2016
Brno, Česká republika

Zdroj:

<http://www.zetis.cz>
<http://www.agrokomplex.sk>
<http://www.euroexpo.cz>
<http://www.veletrhyavystavy.cz>
<http://www.vcb.cz/>

<http://www.cerna-louka.cz/>
<http://www.vll.cz/>
<http://www.czechtrade.cz/>
<http://www.expo-center.sk/>
<http://www.flora-ol.cz/>
<http://www.bvv.cz/>

Vznik Československé akademie zemědělské – 28. prosince 1914 – je, mimo jiné, vítanou příležitostí k hlubšímu zamyšlení nad vývojem vzdělanosti našeho zemědělce, respektive venkova vůbec. Proto se redakce Zemědělské školy rozhodla zařadit toto téma do svého edičního programu.

Z cesty k vrcholné vědecké zemědělské instituci u nás XII. část

Seriál, který uveřejňujeme od počátku roku 2015, se snaží mapovat vývoj vzdělanosti našeho zemědělce a venkova od doby, kdy byl ovládán pouhou empirií, po období, kdy cítil potřebu ústřední vědecké instituce účinně podporující rozvoj badatelské práce a šíření jejích výsledků do výkonné praxe. Dosud publikované díly byly věnovány období do historického roku 1848, díly následující zahrnují období až do vzniku Československé akademie zemědělské.

Hospodářské učení rolníka před Libverdou a Rabínem

Začátek organizovaného „hospodářského učení“ našeho rolníka je nejasný. Když František Farský, jak píše (1920), začal sbírat látku k dějinám hospodářského školství v Čechách, ani zdaleka nepředpokládal, že by mohl ve starší literatuře (před školskými reformami Marie Terezie; vláda 1740–1780) najít jakoukoli zmínku o odborné škole pro „selský lid“. A přece takovou zmínku našel, a to v publikaci *Příspěvky k dějinám hospodářského vyučování v Čechách* uznávaného pražského profesora Dr. Josefa Lumbeho (1801–1875). Zmínka zněla, že již zimní král český Fridrich Falcký (vládl v letech 1619–1620) „zavedl v Čechách hospodářské školy, aby v nich venkovský lid byl vyučován polnímu hospodářství“.

I když osobnosti, které tuto zprávu předkládaly (Lumbe – před ním Schönbauer a Sonnenfels) patřily nepochybně mezi důvěryhodné odborníky, autentický doklad nenabídl. Proto Farský do vyřešení této otázky považuje za první rolnickou školu v Čechách (někteří autoři ji dokonce označují za první školu toho druhu ve střední Evropě) tu, kterou založil roku 1790 pražsko-vídeňský dvorní knihtiskař Jan Ferdinand, rytíř ze Schönfeldu (1750–1821). Pokusme se toto tvrzení ověřit ve světle dnes dostupných dokumentů.

Úplná rolnická (selská) škola pána ze Schönfeldu

F. Farskému (1846–1927) se podařilo najít pramen, který se zřejmě stal základním zdrojem informací pro ty, kdo o škole v dané době i dlouho potom informovali. Kniha nese, jak bývalo v té době zvykem, dlouhý titul: *Die erste Bauernschule in Böhmen, welche zur Erlernung des Bauernhandwerks auf dem von Schönfeldschen Gute Trnawa im berauner Kreise bei Prag, aus der Ursache angelegt worden ist, damit allda erwachsene Kinder die ganze Landwirtschaft dur sechs Jahre ordentlich erlernen...*

Autorem byl Antonín Reim, úřadující správce a první představený selského vyučovacího ústavu v Trnové. V dobovém tisku najdeme o něm pochvalná slova. Například: „Byl to muž pro dobro a hospodářský pokrok nadšený a přitom vědomostmi daleko předčil tehdejší své současníky.“ Není ale známo, jak dlouho ve službách pána z Schönfeldu působil (podle některých pramenů byl snad roku 1792 už mimo). Knihu napsal v němčině a vydal v roce 1791. Téhož roku vyšla i v českém překladu zaměstnance (faktora) tiskárny N. Holauera.

Farský čerpal z německého originálu. Vedle tohoto základního pramene využil, jak uvádí, i dalších pět spisů (převážně s historickou tematikou), které vydala Schönfeldova knihtiskárna v letech 1792 a 1793 a které sloužily buď jako příručky učitelů, nebo byly k dispozici v žákovské čítárně. (Dokladům, jak bývalo u něho běžné, věnoval pozornost maximálně) Své závěry pak zpracoval ve studii nazvané **Příspěvky k dějinám hospodářského vyučování a úryvky z dějin polního hospodářství v Království českém až do roku 1918.** (Vyšla nákladem Ministerstva zemědělství v Praze 1920.)

Nevzdělávat zemědělce = pohrdání zemědělstvím

„Každému řemeslu a každé byt' sebeskrovnější vědomosti učíme se příslušnou řadu let; nejprve třeba býti učeníkem, po 4 nebo 5 nebo 6 let pilně se učit, načež se staneme tovaryši, a jsme-li tovaryši a vyučili-li jsme se řemeslu tak, že si tróufáme pracovati pro sebe bez pomoci a přispění mistrova, staneme se mistry, avšak vždy jen tehdy, vykonali-li jsme dříve mistrovský kus, který se ukáže spolumistrům, aby seznali, jsme-li hodni jmenovati se mistry a zase učit jiné učeníky. Toto platí pro nejprřednější i nejdobnější řemesla v celém světě a toliko při nejprvnějším řemesle v božím světě, totiž při polním hospodářství, chce se jinak postupovati, a tak jím takřka pohrdati a dokazovati, že není třeba jemu se řádně učit...“

Toto měl podle A. Reima na mysli pán ze Schönhofeldu, když se rozhodl v Trnové „*zříditi zvláštní úplnou rolnickou (selskou) školu, v níž by se děti po 12. roku po 6 let mohly učit všem potřebnostem, jež vyžaduje řemeslo selské*“.

Doposud byl totiž hospodářský úředník hodnocen podle toho, jak dovede své vrchnosti „odváděti každého roku předepsaný peníz ze statku“. Pokud toto neumí, „bez okolků se vyžene a jiný za něho přijme, ano z nouze třeba i komorník, lokaj, vrátný na jeho místo se dosadí, ježto tito zajisté peníze lépe vymáhají budou.

Na správný způsob hospodaření a na jeho zlepšení nikdo nemyslí“. Toto bylo třeba změnit!

„Potřebnosti k vyučování řemeslu selskému“

Úplná škola rolnická (selská) si vyžádala dlouhou řadu „potřebností, jež náležejí řemeslu selskému, totiž kravín, volárnu, konírnu, kolnu pro nářadí hospodářské, stodolu, vepřinec, drůbežník, holubník, seník a půdu na slámu a konečně pěknou velkou místnost, která byla věnována pracím sedláku potřebným ze dřeva a soustružnickým, kde se také koše pletou, pometla a vše to dělá, co jest pro sedláka snadné“.

Kromě toho „přidělil pán ze Schönhofeldu škole též více než 60 korců polí (korec/strych = 0,287732 ha), jež byla dílem dobrá, dílem špatná, dílem kamenitá, dílem kopcovitá a vůbec vše dobré a špatné tajila; rovněž přikázal škole kus louky, pastviny a lesa, rybník, pěknou stromovku, vinici, chmelnici, kuchyňskou zahradu a školku, vůbec vše, co náleží řemeslu selskému, tedy k jeho vyučování“.

Statek Trnová se vedle polního hospodářství a domácích zvířat (včetně rybaření – v zahradě byly dva rybníky) věnoval i průmyslovým činnostem. Kromě pivovaru měl zařízení salajkárnu (výroba uhličitánu draselného k přípravě mýdla a českého křišťálového skla), vinopalnu, lomy na různý kámen, hliniště rozmanité jakosti, pece cihlové a vápenné atd.

Chloubou statku byl sad poblíž zámku. V něm bylo mimo jiné založeno nové stromořadí „ze samých šesti- až osmiletých jabloní úrodných“, které bylo určeno „*k pochvale a poctě všech hodných pánů a přátel hospodářství a myslivosti obecně snaživých. Mezi jednotlivými stromy stojí dubový sloupec s tabulí, na níž jest napsáno jméno takových ctihodných společností nebo takových pánů a mužů, kteří se ochranou, zvelebením a povznesením hospodářství, polaření a lesnictví a zahradnictví zvláště vyznamenali nebo svou pilí a horlivostí vynikli. – Toto stromořadí bude každého roku o takové pravé lidumily rozmnožováno a bude jim tato upřímná, dobře míněná pocta prokazována*“. V současné době je tak počteno „23 učenců po většině cizině příslušných a 17 společností taktéž z úplna cizozemských“.

Na druhé straně zahrady bylo druhé stromořadí řečené „*na odměnu*“, které bylo určeno pro mladíky, kteří se v selské trnovské škole po celý rok „*vyznamenávali a dobře chovali. Jejich jména křestní a příjmení budou napsána na tabuli a tato upevněna na stromě stromořadí. Zavěšení tabule bude se dít vždy v neděli po službách božích, když lidé z kostela jdou a sousední vesničané právě tu jsou*“. (Ten ale, kdo „*vzdorovitě nechce býti pilným a dobře činiti nebo jest hejřivý, krade, lže nebo klame, bude s hanbou a posměchem uprostřed vsi do svých přinesených šatů oblečen a úředním mušketýrem /drábem/ odveden tam, odkud přišel*“.)

„*Co však nejlepšího jest při celém statku, tj. že veškery pozemnosti, každá budova, chalupa a zahrada náležejí toliko vrchnosti a jsou jejím majetkem. Nikdo tu nebydlí, kdo by jiným způsobem své hospodářství provozoval, a proto mohou lidé, již se tu učí hospodařiti, všechny práce konati tak, jak jsou jim nařizeny; nejsou tedy sváděni hloupými lidmi, kteří často chtějí všemu rozuměti a jen vše zkazí*“.

„Nutný pořádek ve škole“

Aby představení školy i její chovanci „beze vší výmluvy znali své povinnosti“, nezapomnělo se ani na „nutný pořádek“ v písemném provedení. Je to dokument, který zahrnuje 35 pokynů a dává příležitost v lecčems srovnávat záměry se skutečným stavem.

V úvodu je vyzván „úřadující správce jakožto první představený školy“, aby se zvláště snažil „o stálé přátelství a náklonnost trnovského pana faráře a duchovního správce, aby též měl příčinu podporovati vždy toto nové z dobré vůle zřízené učiliště svou radou a činností...“ V této souvislosti má úřadující správce také „velmi bedlivě dohlížeti ke správnému docházení na nedělní a sváteční bohoslužby a do náboženského vyučování“.

Denní režim chovanců byl stanoven následujícími pokyny: „V létě se vstává o 3^{1/2}, v zimě o 5. hodině. Ihned si umyjte též čistě obličej a ruce a řádně se učešte. V létě se chodí spát o 8. hodině, v zimě o 7. hodině. Před spaním nutno mít své věci po ruce, očistiti střevo, pomodliti se pět otčenášů a věřím v boha a pak ulehnouti. V neděli a ve svátek po celý rok, v zimě též mezi týdnem po několik hodin budou učenci přidržováni ku čtení, psaní a počítání.“ („Cizím jest prokázati se, že chodili po 6 let pořádně do školy.“)

Práce: „Na zkoušku nebude přijat nikdo, leč ten, kdo zaplatí za denní stravu 7 kr. a své prádlo a svůj oblek si přinese... Šafář přikazuje práci učedníkům. Jde-li se za prací do lesa, jest při tom myslivec. Je-li práce v zahradě, jest při ní zahradník. Kdo pase dobytek na poli nebo v lese a nutno mu jíti na stranu, buď přiváže dobytek ke stromu, nebo odevzdá jej někomu k podržení. Kdo má hlídku v chlévě, dohlíží ke krmení, k čistotě a čistění dobytka, vykydání hnoje a též, aby žlab na hnojnici byl čistý. Nechce-li dobytek

žráti, budiž to ihned oznámeno šafáři. Za práce nesmí nikdo odejít, dokud to neoznámí soudruhovi. Ovocná jádra z hniječeho ovoce buď též házena do jámy, aby se jich časem užilo k sázení. Jede-li některý učeník se dřívím nebo jinými věcmi do Prahy, nesmí nikdy s prázdnou se vrátit, nýbrž naloží něco buď z vrchnostenské domácí kanceláře, nebo cestou oblázek a kámen dlažební, jichž jest při Vltavě dosti, rovněž kámen vápenný, bláto z ulic pražských nebo hnůj.“

Denní strava: „Chléb k snídani vezme šafář s sebou na pole a rozdělí jej dle své vůle. Pracuje-li se blíže Trnové, obědvá se o 1. hodině, při větší vzdálenosti jede se domů teprve o 4. hodině, ve kterémžto případě učenící vedle snídane obdrží ještě kus chleba. Kdo platí 7 kr., obdrží řádnou stravu selskou a tolik chleba, že nemusí žádný hlad trpěti.“

Jak naložit s oblečením: „Nikdo nemějš skříňky nebo truhličky u sebe (všecky jeho věci budou složeny u správce, k němuž si každou sobotu pro své prádlo dojde). Oblek bude hnědý, červeně vroubený, takže se dá na poli při práci ihned rozeznati. Roztrhl-li někdo šat, oznámí to ihned správci. Čištění a očištění od hmyzu jest zůstaveno péči žen chalupníků, u nichž bydlí.“

Jak naložit s penězi a dary: „Učenící nesmí nositi u sebe peníze, za to je odpovědný chalupník, u něhož bydlí. Kdo by neposlechl, bude vyhoštěn z Trnové. Kdo peníze najde, odevzdá je šafáři. Dary nutno taktéž oznámiti šafáři.“

Jak se chovat v případě nemoci: „Kdo onemocní nebo se poraní, oznam to na místě správci. Správce má domácí lékárníčku dobře opatrovati. Onemocní-li někdo náhle a značně, budiž na místě podána zpráva vrchnostenské kanceláři v Praze, která ihned vyšle ven lékaře.“

Pokyny pro chudé: „Kdo jest přijat pro chudobu, přinese od faráře vysvědčení a od učitele stvrzení, že setrvá v učení plných 6 roků. Chudí učenící obdrží při nastoupení košile, kabát a kamizolku, kalhoty a punčochy a střevíce, též klobouk vedle kazajky do práce.“

Pozvání pro rodiče a příbuzné: „Otcí, matce nebo příbuzným jest volno přesvědčiti se v Trnové, zdali jest vše tak ve skutečnosti, jak se tuto vypisuje.“

Chování v případě požáru: „Vypukne-li někde oheň, jest povinnost každého učeníka jakož i všech trnovských poddaných do-
staviti se ihned se svou konví k ohni a býti správci k ruce!“

Sláva Úplné rolnické (selské) školy pána ze Schönfeldu

Škola se díky Reimově publikaci poměrně rychle proslavila. Plány byly přijímány za skutečnost! Nemálo k její pověsti přispěl i proslulý reformátor německého zemědělství a zakladatel německého zemědělského školství Albrecht Daniel Thaer (1752–1828). Ve svém

spisu z roku 1802 totiž mimo jiné napsal: „Mezi všemi prostředky, jimiž hospodářství teoreticky a prakticky dalo by se povznést k vysokému stupni dokonalosti, není žádný, který by byl účinku patrnějšího než věnování určitého statku nebo panství k **pokusům a vyučování**. V malých rozměrech takový pokus podnikl záslužný pán von Schönfeld v Trnové v Čechách.“

Škola už dávno neexistovala, ale informace o tomto mimořádném experimentu se často vracely na stránky časopisů i knih. Například **Hospodářské noviny** před více než 150 lety (1861, čís. 6, s. 41–42) uveřejňují článek **První hospodářská škola v Čechách roku 1790**. Autor F. D. Pavel, „nájemník statku na Řídce blíž Mníšku“, uvádí, že se náhodou dostal k původní knížce A. Reima a považoval za potřebné na školu po devadesáti letech upozornit a přidat i údajné vyznání „jednoho stařečka“, který jako mladík tuto školu navštěvoval. „A byla to prý velmi dobrá i užitečná věc, a proto přeškoda toho ústavu.“ Nad tímto vývojem vyjádřil v redakční poznámce lítost i sám redaktor Dr. F. S. Kodým: „Ba přeškoda! Tak krásný, tak důmyslně zřízený a potřebám hospodářským dokonale vyhovující ústav – a my o něm posud ničeho nevěděli. Inu, byl v Čechách a byl český...“

Problémy Úplné rolnické (selské) školy pána ze Schönfeldu

Ucelený obraz snad desetileté existence školy se nezachoval. Poněkud hlubší, byť dílčí analýza poměrů ve škole, zpracovaná na podkladě dobových dokumentů, pochází od Františka Farského z roku 1920. Leccos z „historie“ této školy vyvolává rozpaky. Již ono důsledné oficiální označování školy za „rolnickou (selskou)“ navádí k otázce: Jaký byl skutečný záměr budovatele školy? Školu totiž navštěvovalo 11 sirotků z pražského sirotčince a dva „jiní chlapi“. Přijetí sirotků bylo oficiálně „posvěceno“ dohodou trnovské vrchnosti s vrchním ředitelstvím sirotčím ze dne 13. srpna 1791, podle níž „Trnová přijala na vychování a vzdělání těla i ducha 11 sirotků“, z nichž se měli stát „způsobilí venkované a hospodáři“. Volba způsobů a prostředků byla věcí školy. V tom bylo zřejmě ono pověstné jablko sváru.

Díky Farskému (1920) byly nalezeny dva dílčí dokumenty z prvních let existence školy. Oba se týkají vyšetřování. V prvním případě „kraj-
ský komisař z Berouna“ zde (1791) hledá odpověď na dotaz nevlastní matky jednoho z chovanců „zda-li tamní žáci jsou dobře živeni a vyučováni; kdyby tomu totiž tak nebylo, syna si vezme zpátky“.

Při této příležitosti komisař provedl jakousi celkovou revizi a dal tak mimoděk alespoň zběžně nahlédnout do některých problémů školy. Připomínky měl k ubytování žáků. Chlapci totiž „bydleli a no-
covali“ v jedné místnosti zámku a nikoli, jak bylo stanoveno, v chalupách. Důvodem byly zřejmě úspory na nájemném! Stravování

bylo hodnoceno jako jednoduché: „K snídani chléb, též k večeři a o poledni prostá strava, zřídka maso, k pití voda.“ Přidělované kvantum uznáno za „dostatečné i pro starší“. Rovněž tak ošacení bylo obecně shledáno „za jednoduché, ale dostatečné, jmenovitě když v neděli a ve svátek dává se jim oděv lepší“. Na otázku, jak reagovali na právě probíhající sněžení, správce vysvětlil, že některým chovancům byly již dány boty a rukavice „a pro ostatní jsou v práci“. Stížnost na „hrubé tresty“ uznána nebyla. Přiměřené tresty prý vyplývají z toho, že někteří z chovanců nemohou zapomenout „na ulici“.

Dr. Farský objevil i další doklad – ze srpna 1792. Sám rytíř ze Schönfeldu podal u zemského gubernia žalobu na místního faráře, který měl údajně „za kázání volati na učeníky selské školy, aby správce neposlušovali a nepracovali, a proto nechť krajský úřad tuto věc vyšetří a faráře pokárá“. Podstatou sporu byla tedy otázka, „zda učeníky selské školy jsou či nejsou zde pro práci, když na ně sirotčí pokladna platí“. Po zdoluhavém šetření zástupce krajského úřadu pronesl „toto mínění“:

1) „Odkázati vrchnost trnovskou se žalobou a žádati od ní, aby sirotky v neděli a ve svátek jen v největší nouzi zaměstnávala v hospodářství, nýbrž je ráno na mši a kázání a odpoledne kromě dvou, kteří se střídají v pasení dobytka, na katechismus posílala, a tak i 12leté a starší chlapce do nedělních a svátečních opakovacích hodin a mladší každodenně do obecné školy, a to tím spíše, an správce sám doznal, že to lze učiniti bez překážky pro praktické vyučování.“

2) „Faráři budiž dáno na ruku přísně dbáti, aby školní a učební hodiny byly řádně zachovávány i aby byl příště opatrnějším v promluvách k dítkám a doporučoval jim dobrodiní vrchnostenského ústavu více, ježto toho zajisté je třeba a snaha vrchnosti po vzdělání toho žádá, aby obě strany, farář i správce, společně a rozumně pracovali za tímto cílem, neboť prvému náleží vzdělávati ducha a druhému vzdělávati tělo svěřených jim chlapců.“ (Datum a podpis vyšetřujícího.)

Z tohoto – byť zřejmě záměrně trochu kulantního – vyjádření vyšetřujícího vyplývá, že žalobce neuspěl, respektive neuspěl tak, jak žádal! Z obou vyšetřování pak vyplývá, že škola v řadě případů nepostupovala podle pravidel, které si sama stanovila (viz „nutný pořádek“). Přijímala i žáky školou ještě povinné, nerespektovala ani dávný příkaz c. k. dvorních úřadů (z roku 1753) o opakovacím vyučování.

Není známo, zda jí první chovanci zůstali věrni po plánovaných 6 let, eventuálně zda škola zahájila další cyklus... Není ani známo, kdy škola přesně skončila. Farský a další před ním i po něm přijali tvrzení Riegrova naučného slovníku, že prodejem Trnové byla zrušena i její selská škola. Kdy k tomuto aktu přesně došlo, však zná-

mo není (držitelé Trnové se v daném období často střídali). Obecně je ale za letopočet zániku školy přijímán rok 1799 nebo 1800.

Období „Schönfeldovy školy“ se kryje s významnou etapou vývoje výchovy a vzdělávání venkova v Evropě

„Roku 1774 přijímá Johann Heinrich Pestalozzi k sobě dvacet opuštěných, žebrajících dětí, uče je pracovati v létě na poli a v zahradě, v zimě u tkalcovského stavu. Chtěl je naučiti, že člověk bez bohatství a cizí pomoci nalezne obživu, jen je-li vycvičen v pracovních oborech svého kraje; ovšem, říkal, chudý musí býti vychováván k chudobě. Doufal pak, že z výtěžku práce uhradí náklad spojený s jejich výživou a ošacením. Úspěch se dostavil, děti byly zachráněny, rády pracovaly, rády se učily. Pestalozzi, zanícen svou ideou, dělil se s nimi o velmi nuznou obživu, kterou mu hospodářství dávalo.“ (Kopečný J.: J. J. Pestalozzi a jeho význam pro výchovu venkova. Věstník ČSAZ, III, 1927, s. 561–570.)

Naskýtá se otázka, zda toto či následná vystoupení Pestalozziho (1746–1827) a dalších prošlo kolem Schönfelda (případně i jeho společníků) bez povšimnutí. U osobnosti tak světa znalé, jak dále uvidíme, se to zdá málo pravděpodobné. Ale najít dnes hodnověrné doklady je nesnadné, ne-li nemožné!

Osobnost zakladatele prvního selského vyučovacího ústavu u nás

Jméno Schönfeld bývá u nás asi nejčastěji spojováno s vývojem českého novinářství. První řádné české noviny pod titulem *Outerní a sobotní Pražské poštovské noviny* vydával v letech 1719–1744 staroměstský knihtiskař Karel František Rosenmüller. Od jeho dědiců roku 1785 koupil ediční práva Schönfeld a vydávání českých novin pod svým jménem v lednu 1786 obnovil. Do roku 1789 to byl jediný český list u nás. *Schönfeldské císařokrálovské pražské noviny* uvedl do života nám známý Václav Matěj Kramerius (1753–1908). Noviny několikrát změnily titul a v létě 1819 zanikly. Ani zdaleka však nešlo o jedinou oblast, v níž se setkáváme se jménem Schönfeld. Zaslouží si proto obsáhlejší „vizitku“.

Jan Nepomuk Ferdinand Schönfeld (1750–1821) se narodil se v Praze v rodině knihtiskaře. Toto povolání bylo v historii rodu poměrně časté. Ani on se rodové tradici nezpronevěřil. Po humanitních studiích a vyučení knihtiskařem v této oblasti podnikal. A mimořádně úspěšně!

Začal roku 1773 v malé dílně na Starém Městě, kterou provozoval až do konce života. „Díky komerčním a společenským aktivitám, bezohlednému postupu vůči konkurenci i pletichářství dosáhl značných profesních výhod,“ uvádí M. Bohatcová (2008). Kritický postoj pražské konkurence k Schönfeldovi dokládá autorka dvěma brožurkami z roku 1786.

Roku 1774 byl jmenován univerzitním tiskařem, 1784 stavovským, 1790 a 1799 tiskařem dvorním. Tento vývoj se projevil i ve vybavení. Roku 1782 Schönfeld disponoval 8 ručními knihtiskařskými lisami (což byla na české poměry slušná kapacita), roku 1790 zvýšil jejich počet na tehdy nebývalých 18. Přitom v celé Praze bylo toho roku 13 tiskáren s 59 lisami, přičemž například knihtiskárna normálních škol jich měla 6, ostatní pak po 2–4 lisech. (Nový L., 1974; Voit P. 2008).

Schönfeld se tak záhy stal největším českým tiskařem, nakladatelem, knihkupcem i výrobcem papíru. To ovšem ani zdaleka nebyla „konečná“ jeho podnikání. Roku 1780 otevřel v Praze knihkupectví, 1782 filiálku ve Vídni (tiskárnu, knihkupectví, nakladatelství), později expandoval do Lipska. Hodně pozornosti věnoval starožitnostem. Po otci zdědil rozsáhlou sbírku, kterou po rozšíření o předměty získané ze zrušených klášterů a jiných nejruznějších zdrojů zpřístupnil veřejnosti jako „technologické muzeum řemesel a průmyslu“. (Mezi asi 50 000 položkami bylo například 18 000 rytin, 3 000 dřevotisků, 1 700 výkresů, 4 500 mincí, 300 maleb olejových, 1 600 starých knih a rukopisů...)

Roku 1784 vydražil papírnu, kde zaměstnával až 90 lidí, dále koupil zahradu Růžodol (Rosenthal – dnes Karlín), kterou nechal originálně upravit a provozoval v ní letní restauraci, několik let i divadlo. V další dražbě roku 1794 získal „poptavárnu“ (dnešní informační kancelář, tehdy Frag- und Kundschaftsamt). Věnoval se také obchodu s různým hospodářským a průmyslovým zbožím, postavil továrnu na šaty, prostěradla a pytle. **Roku 1787 koupil statek Trnová u Zbraslavi**, o tři roky později zřídil semenářský a zelinářský závod, na což od pražského vládky koupil zrušený morušový sad. Chov bource morušového byl v Čechách zaveden v 1. polovině 17. století, v té době však už zájem výrazně upadal. Schönfeld našel uplatnění: Stromy pokácel a lýko použil k výrobě papíroviny. Od roku 1795 trávil většinu času ve Vídni a řízení pražských podniků přenechal podřízeným. V roce 1799 se z Prahy vystěhoval natrvalo, v roce 1821 ve Vídni zemřel.

Hospodářské školy vznikaly před i po Trnové

Pokusů o zřízení hospodářských škol bylo před Trnovou i po ní hodně. Jak uvádí Volf (1961), několik pozoruhodných návrhů vzniklo na půdě Vlastenecko-hospodářské společnosti (VHS). Například v roce vzniku Trnové (1791) podal hrabě Jan Buquoy jménem VHS guberniu dobré zdání o zřízení zemědělského ústavu prakticko-teoretického. Roku 1814 bezděkovský vrchní navrhl císaři, aby byly zřízeny krajské internátní zemědělské pololetní školy a k jejich vydržování bylo užito nápojové daně. Roku 1822 předložil „mladý André“ k vyjádření anonymní návrh na zřízení zemské stavovské internátní školy, který mu byl zaslán do jím tehdy říze-

ných Oekonomische Neuigkeiten. Z této doby zasloužil by pozornost i údajný návrh profesora Jana Svatopluka Presla (1791–1849) na zřízení školy zvěrolékařské.

Uvedené snahy vyzněly naprázdno, objevovaly se ale další – mimo půdu Vlastenecko-hospodářské společnosti.

První hodnověrně doloženou zemědělskou (tehdy hospodářskou) školou u nás je klášterní škola pro výchovu hospodářských úředníků, založená roku 1728 v Břevnově u Prahy. Působila pravděpodobně jedno desetiletí. Poté následovala téměř padesátiletá pauza. Roku 1787 vznikla škola v Lánech, poté roku 1835 v Turci u Doupova, 1840 v Blatné, 1846 v Podmoklích.

Vesměs byly určeny pro hospodářské úředníky, tedy pro potřeby vrchnosti. Většinou také neměly dlouhého trvání. Mimořádné místo v tomto směru zaujal – a to jak úrovní, tak délkou trvání – Ústav pro výchovu hospodářských úředníků (zvaný také ekonomický ústav) v Krumlově. V r. 1799 ho založil a 1. února 1801 otevřel kníže Josef Schwarzenberk. Výuka trvala 3 roky a kromě synů úředníků panství bylo na doporučení přijímáno vždy několik „privatistů“. Ústav byl zrušen v roce 1850. Za dobu své existence „prospěl svými odchovanci polnímu hospodářství v celých Čechách, poněvadž statky Schwarzenberků byly vždy vzorem ostatním velkostatkům, a jsouce rozptýleny po celé zemi, svým příkladem povzbuzovaly“. (Farský, 1920) Inspirující roli sehrála také první reálka v Čechách, otevřená 3. listopadu 1833 v Rakovníku, která díky svému zakladateli a mecenáši od samého začátku prosazovala hospodářskou nauku do svého učebního programu. (S. Winter, 1883)

„Pravými branami do chrámu novověkého pokroku hospodářského jsou však školy hospodářské, jichž u nás před rokem 1848 nebylo“

Těmito slovy s náležitým časovým odstupem (1888) naznačil F. Farský výraznou dělicí čáru ve vývoji zemědělského školství u nás. Prvními „pravými branami do chrámu novověkého pokroku hospodářského“ se staly až Libverda a Rabín.

Přes nevhodnou zeměpisnou polohu byl zájem o ně značný! Rabín měl zpočátku připravené kapacity pro 24 chovanců, Libverda pro počet poloviční. Do prvního ročníku Rabína se však přihlásilo 96 uchazečů, z nichž nakonec bylo přijato 36, tj. o 50 % více oproti původnímu úředně schválenému záměru. Navíc ještě sedm tzv. praktikantů, tedy žáků mimořádných. Tyto počty se v následujících letech příliš neměnily. Souhrnně zde v letech 1850 až 1856 bylo zapsáno 450 žáků, tedy přibližně 4x více, než se předpokládalo! V Libverdě, kde se začínalo s kapacitou poloviční, tomu bylo u řádných adeptů obdobně. Zájem samozřejmě těšil, byť byl spojen s řadou starostí!

Školní vyučování odpovídalo zemědělskému výrobnímu cyklu a trvalo od 1. listopadu do 31. října. Každý den, jak je vidět z následujícího přehledu, byl plně využit! Tabulka je sestavena ze dvou dílčích, převzatých ze spisu A. E. Komerse *Betrachtung über die landwirtschaftliche Unterrichtsfrage und die landwirtschaftliche Lehranstalt in Tetschen-Liebwerd mit Skizzen aus der Güter-Verwaltung in Böhmen* z roku 1856. Týká se tedy poměrů v Libverdě, poměry v Rabině se však příliš nelišily.

V základní organizaci výuky nebyly mezi oběma školami velké odlišnosti. Cílem bylo připravit žáka na jeho okamžité uplatnění v hospodářském (zemědělském) životě. K tomu mělo – řečeno slovy ředitele Horského – „učení teoretické podati obrázků celého objemu **hospodářských vědomostí. Mělo se však omezit pouze tím, co jest zapotřebí, aby věděl menší gruntovník, nájemník, správce neb šafář k nevyhnutelnému pochopení celého hospodaření**“.

Žáci, kteří přišli do ústavu „budťo opatření větším předběžným vzděláním, případně již sami hospodařili, neměli zapotřebí zdržo-

vati se déle než jeden rok“. Žáci slabší nebo bez náležitých zkušeností v oboru měli učební cyklus („hospodářský rok“) projít ještě jednou či dvakrát. Učební látka se ovšem prohlubovala a rozšiřovala. (Od roku 1857 se tříletý pobyt ve škole stal podmínkou k získání vysvědčení.) Teoretické vyučování probíhalo ráno a večer. Součástí výuky byly i návštěvy statků (exkurze). Zvláštní pozornost byla zejména v Rabině věnována „cvičením výkonným, které se nedělo přednáškami, nýbrž upotřebením strojů a náčiní“. Ředitel Horský – veden snahou co nejrychleji rozšířit osvědčené hospodářské stroje (jím upravené či vymyšlené) – rozdával za odměnu každým rokem nejlepším žákům či praktikantům některé ze strojů, které si v průběhu pobytu na škole s úspěchem vyzkoušeli.

O absolventy byl zájem. Velkostatky musely po roce 1848 rozšiřovat stavy personálu základního i úřednického (zejména nižšího úřednického). Nabízely místa nižších úředníků, šafářů, ale třeba i pokladních apod. **Na usedlosti otců se bohužel vracelo jen asi 10 % absolventů! V tomto směru tedy Rabin ani Libverda nenaplnily své deklarované poslání!**

Ing. Josef Rozman, CSc., Moravská Třebová

Rozdělení času žáků

	letní období		zimní období	
	pondělí – sobota	neděle	pondělí – sobota	neděle
Zvonění ke vstávání	4.00	4.00	5.00	5.00
Mytí, oblékání	4.00–4 ^{1/2}	4.00–4 ^{1/2}	5.00–5 ^{1/2}	5.00–5 ^{1/2}
Teoretická výuka	4^{1/2}–5^{1/2}	4^{1/2}–6.00	5^{1/2}–7^{1/2}	5^{1/2}–7^{1/2}
Snídaně	5 ^{1/2} –6.00	6.00–7.00	7 ^{1/2} –8.00	7 ^{1/2} –8 ^{1/2}
Práce venku (*kostel)	6.00–11.00	(*7.00–9.00)	8.00–12.00	8 ^{1/2} –11.00
Oběd, odpočinek	11.00–13.00	9.00–13.00	12.00–13.00	11.00–14.00
Práce venku	13.00–18.0	–	13.00–17.00	–
Večeře, odpočinek	18.00–19.00	–	17.00–18.00	–
Teoretická výuka	19.00–20.00	13.00–16.00	18.00–20.00	14.00–17.00
Volné zaměstnání	20.00–22.00	16.00–22.00	20.00–22.00	17.00–22.00
Spánek	22.00–4.00	22.00–4.00	22.00–5.00	22.00–5.00

(V neděli odpoledne: 3 hodiny cvičení venku, např. zeměměřictví, nebo v učebně, ostatní opakování či cvičení.)

Podíl hlavních činností

	V létě	V zimě
teoretické výuce věnováno týdně	15,5 hodiny, tj. 9,2 %	29,0 hodiny, tj. 17,3 %
praktickému zaměstnání	60,0 hodiny, tj. 35,7 %	50,5 hodiny, tj. 30,0 %
jídla, odpočinku, spánku	92,5 hodiny, tj. 55,1 %	88,5 hodiny, tj. 52,7 %

Redakční rada

Mgr. Otakar **Březina**, Česká zemědělská akademie v Humpolci

Ing. Ludmila **Gočálová**, Ministerstvo zemědělství ČR

Ing. Petr **Hienl**, Místní akční skupina Krajina srdce

PhDr. Aleš **Hradečný**, Praha

Ing. Zorka **Husová**, Národní ústav pro vzdělávání Praha

Ing. Alena **Krajíčková**, Praha

Ing. Emil **Kříž**, Ph.D., Institut vzdělávání a poradenství ČZU Praha

doc. PhDr. Dana **Linhartová**, CSc., Institut celoživotního vzdělávání MENDELU Brno

Ing. Václav **Stránský**, Ministerstvo zemědělství ČR